

Täysistunto

Torstai 18.5.2017 klo 16.00—18.30

2.3. Suullinen kysymys Kelan takaisinperintäkäytännöistä (Anna Kontula vas)

Suullinen kysymys SKT 77/2017 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Kontula.

Keskustelu

16.27 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Kelalla on käytäntönä, että jos huomataan, että jollekulle on maksettu liikaa tukia syystä tai toisesta, sovitaan henkilön kanssa realistisesta maksusuunnitelmasta. Näin toimitaan aina muuten paitsi silloin, jos kyseessä on toimeentulotukiasiakas. Näissä tilanteissa Kelan velka menee suoraan ulosottoon, mikä merkitsee tälle henkilölle tietenkin luottotietojen menetystä ja sitä kautta entistä suurempia vaikeuksia päästä pois köyhyydestä. Erityisen karua on, että näin toimitaan siinäkin tapauksessa, vaikka velka olisi alunperin aiheutunut siitä, että viranomainen on tehnyt jonkun virheen. Eli Kelassa lasketaan väärin, maksetaan liikaa jotakin tukea ja henkilö menettää sen takia luottotietonsa. Arvoisa ministeri, onko tämä oikein, kohtuullista ja Suomen järjestelmän arvoista?

16.29 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toimeentulotuki on se viimesijainen tuki kaikille niille ihmisille, joitten joko työtulo tai sosiaaliturva muutoin ei riitä. Toisekseen, onko ihmisarvoista elämää se, että joudutaan tällaiseen tilanteeseen? Yksi viesti hallituksen piiristä liittyen toimeentulotuen niin sanotun normiosan Kela-siirtoon on useita kertoja ollut se, että mikäli meillä on lainsäädännössä asioita, jotka ovat ristiriidassa, jotka eivät ole sopusoinnussa sen kanssa, miten Kela esimerkiksi tulkitsee voimassaolevaa lakia, niin muutetaan lainsäädäntöä, tarvittaessa muutetaan lainsäädäntöä. Niiden asioiden osalta, mitkä velalliseen liittyvät, oikeusministeri on parempi vastaamaan, mutta jos muutosvaiheessa on ongelmia, siinä on valmius ryhtyä lainsäädännön muutostoimenpiteisiin.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan. — Edustaja Kontula.

16.30 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt ole aivan varma, onko hallitus selvillä tästä itse ongelmasta tai kuunteliko tarkkaavaisesti, kun koetin sitä avata. Tämä ei siis liity millään lailla toimeentulotuen Kela-siirtoon vaan Kelan linjauksiin siitä, miten se perii saataviaan silloin, jos henkilö ylipäättään on toimeentulotuen asiakas. Vaikka virheen olisi tehnyt viranomainen, siitä huolimatta seuraukset maksaa se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2017 vp

ihminen itse. Tätä on perusteltu sillä, että toimeentulotuki on tosiaan viimesijainen etuus, mutta toimeentulotuen alle voidaan kyllä mennä esimerkiksi silloin, kun henkilölle määrätään sanktioita, joko 20 tai jopa 40 prosenttia. Sen sijaan silloin, jos henkilö itse haluaisi mieluummin maksaa velkansa kuin joutua ulosottoon, vastaava käytäntö ei ole mahdollista. Ainakin silloin, kun velka johtuu viranomaisen virheestä, olisi myös vähintäänkin kohtuullista, että velka voitaisiin antaa ihmiselle anteeksi, kun kysymys on hyvin pienituloisesta henkilöstä. Kysyisinkin, arvoisa ministeri: olisiko teillä aikaa perehtyä asiaan ja sen jälkeen tehdä sille jotain? Tämä on hyvin tärkeä asia monelle pienituloiselle [Puhemies ko-
puttaa] pulassa olevalle ihmiselle.

16.31 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niiltä osin, mikä liittyy oikeusministerin tontille, varmasti keskustelua käydään oikeusministerin kanssa. Oikeusasiamies puuttui hiljattain juuri Kela-siirrosta aiheutuihin ongelmiin ja totesi niin, että siinä on viranomaisen vaikeuksia hoitaa näitä maksatuksia ja siitä johtuva viive. [Vasemmalta: Ei, ei!] Siellä on käyty neuvotteluja juurikin siitä, mitä esititte, että kun se ei johdu siitä tuen hakijasta itsestään, niin on valmius käydä näitä keskusteluja ja nostaa esille ongelmia.

Mutta kysytte myös, onko hallituksella aikaa. Kyllä, minulla on aikaa perehtyä vaikka teidän kanssanne kahdestaan tähän asiaan niin syvällisesti kuin haluatte.

16.32 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys on oikein aiheellinen ja ajankohtainen. Ihmisten, jotka ovat menettäneet työpaikkansa tai ovat pienituloisia ja monien haasteiden kanssa painivat, nämä ongelmat kaikuvat myös meille sähköpostilaatikoihin. Nämä ovat ihan tuttuja ongelmia. Siitä, mitä oikeusministeriön puolella voidaan asian kanssa tehdä, koska jokaisella organisaatiolla on vähän erilaiset tavat näissä perintäkysymyksissä ja siinä, kuka ajautuu sinne ulosoton piiriin, täytyy käydä varmasti nyt ministeriöiden välistä vuoropuhelua vielä tiiviimmin. Erityisesti sellaiset tilanteet, joissa pienituloinen ihminen joutuu kohtuuttomaan asetelmaan julkisen viranomaisen toiminnan johdosta, täytyy nyt erityisen tarkkaan perata ulosoton lainsäädännön kehittämisessä.

16.33 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-kaaoksen kynnyksellä on syytä miettiä laajemminkin, kuka tarvitsee julkisia palveluita ja kuka niitä saa. Kelan toimeentulotuen takkuamisen maksavat juuri pienituloiset, ja esimerkiksi maksulliset puhelinpalvelut rokottavat kädestä suuhun elävää kaikkein pahiten. Arvoisa ministeri, eivätkö henkilökohtaisesta asiakaspalvelusta tinkiminen ja muun muassa palvelumaksut lisää epätasa-arvoa ja kohdistu kaikkein vaikeimmin niihin, jotka ovat syrjäytymisuhan alla?

16.33 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysymys oli monisyinen, mutta ilmeisesti tässä nyt viitattiin kuitenkin sosiaali- ja terveydenhuollon muutoksen alla olevan lainsäädännön eteenpäinvientiin. Sikäli kuin me uskomme siihen, että siitä lainsäädännöstä, jota eduskunta säätää, tulee elävää elämää, niin esimerkiksi valinnanvapauslainsäädännössä on useita eri pykäläiä, joissa on erityisesti ja erikseen mainittu se, millä lailla asiakasohjaus pitää tehdä. Toisekseen pal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2017 vp

veluntuottajille tulee omat velvoitteensa. Rahoitusmalli on sen kaltainen, että vastuun kantamisesta ja palveluohjauksesta pitää huolehtia.

16.34 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri Rehula, totesitte, että jos Kela tulkitsee lakia eri tavoin kuin mikä on voimassa oleva laki elikkä toimeenpano on ikään kuin erilaista kuin voimassa oleva laki, jonka STM on laatinut, niin silloin lakia ollaan valmiita muuttamaan. Kela on nyt tehnyt sellaisen toimeentulotukilakia koskevan linjauksen, että tosiaankaan lukiolaiset eivät ole enää oikeutettuja toimeentulotukeen, jos ovat täyttäneet 18. On olemassa kuitenkin STM:n tulkintaohjeistus voimassa olevasta toimeentulotukilaista, joka on päinvastainen, elikkä että lukiolaiset olisivat oikeutettuja toimeentulotukeen. Kumpi taho nyt tulkitsee lakia väärin, ja oletteko valmiita muuttamaan lakia, että lukiolaisten eriarvoisuus ei kasvaisi tämän Kelan tulkintaohjeen vuoksi?

16.35 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän kysymykseen on osattu varautua, ja on selvitetty muun muassa se, onko Kansaneläkelaitoksella eli Kelalla ja ministeriöllä eri tulkinta siitä, [Ben Zyskowitz: Ei tietystikään!] miten toimeentulotukilainsäädäntö lukiolaisten osalta pitää toimeenpanna. Ei ole olemassa erilaista tulkintaa, vaan on aivan yksi tulkinta.

Toisekseen tilanne, jonka edustaja Alanko-Kahiluoto on julkisuudessa esiin ottanut, liittyy siihen, että meillä on voimassa oleva lainsäädäntö, jossa ensisijainen etuus, tässä tapauksessa opintotuki, on se, joka lukio-opiskelijankin, täysi-ikäisen sellaisen, pitää ottaa. Tämä opintoraha, asumiseen liittyvä tukimuoto ja myöskin opintolaina ovat ensisijaisia etuuksia, ja toimeentulotuki on sitten toissijainen. Ja sitten, jos on kohtuuttomuuksia, niin kyllä se ihan on lainsäätäjän tarkoituskin ollut, että harkintaa voi käyttää — ja tulee käyttää tilanteissa, joissa mahdollisia kohtuuttomuuksia ilmenee.

Mutta tulkinta on Kelalla ja STM:llä sama, ja voimassa olevaa lainsäädäntöä toimeenpannaan. Se, mitä kunnat ovat aikaisemmin tehneet — voi kysyä, onko noudatettu voimassa olevaa Suomen lakia.

Kysymyksen käsittely päättyi.